

El 57è Congrés del Pen Club Internacional, aquest abril a Barcelona

El ball de l'escriptor congressista

¿Una colla d'escriptors ociosos i desvagats? ¿Uns perillosos funcionaris de l'escriptura? ¿Un grupet d'amics progressistes i internacionalistes? Podrien semblar una secta, però no ho són. Els trobareu a Barcelona discutint sobre la nova Europa i el tercer mil·lenni. Són el PEN Club.

El PEN Club és, potser, l'únic organisme internacional –la primera associació mundial d'escriptors– que no té per objectiu l'autoreproducció.

Els centres del PEN Club no s'estructuren entorn d'un estat, sinó d'una llengua, d'una llengua literària. Per tant, els seus centres no estan en una relació de dependència directa amb els governs respectius –com s'ha demostrat en el patètic cas del centre Unesco de Iugoslàvia que va haver de ser clausurat, en una decisió personal de Mayor Zaragoza, quan aquest organisme declarà que els bombardejos de Dubrovnik eren una invenció de la propaganda croata–. Aquesta independència de criteris, gairebé absoluta, és encara més visible en els congressos anuals del PEN Club Internacional, que no solen estalviar-se cap dels temes polèmics que, usualment, enfonsarien el consens de qualsevol altre organisme internacional.

En qualsevol cas, entre els dies 20 i 25 d'abril, gairebé 300 escriptors d'arreu del món es reuniran a Barcelona per discutir sobre dos temes. L'un, "La literatura i les llengües literàries al llindar del tercer mil·lenni", prou genèric per a promoure reflexions no massa agres; l'altre, "L'escriptor i la nova Europa", prou contundent per a provocar més d'una lípòmia nacional. Sigui com sigui, en aquest 57è Congrés Internacional hi ha un aspecte prou remarcable. El PEN Club català assumeix, per segon cop des de l'any 1978, l'organització d'un congrés per als *Poets, Essayists, Novellists* –d'aquí sorgeix la sigla PEN– que conformen aquest club. Durant el congrés de Puerto Rico (desembre del 1987), ja va ser acceptada la proposta presentada al d'Hamburg (1986) per la delegació catalana. Es reconeixia, d'aquesta manera, la importància de la llarga tasca d'aquest Centre, creat el 19 d'abril de 1922 a l'Ho-

tel Ritz de Barcelona en un sopar, amb assistència de Josep M. López-Picó, Joan Crexells, Josep Millàs-Raurell i Josep M. Batista i Roca. S'instituí amb prou feines sis mesos després de la primera reunió del PEN Club anglès (5 d'octubre de 1921), nascut sota l'impuls de Catherine Amy Dawson Scott, la *mare fundadora* de l'invent, una bucòlica pacifista que volia unir tots els escriptors del món en un club mundial que contribuís a la concòrdia entre nacions esquinçades per l'odi.

Un 20 d'abril -70 anys i un dia després

d'aquell primer sopar fundacional- els delegats d'aquest 57è Congrés tindran també el seu acte solemne. Aquesta vegada al Palau de la Música Catalana. Un homenatge a Maria Aurèlia Capmany, ex-presidenta del PEN Club Català i entusiasta col·laboradora fins a la mort d'aquest Congrés, en què es presentarà un recull dels seus textos en català, anglès i francès. Marina Rosell hi cantarà dues cançons, en aquesta trobada.

Dimarts 21, després de la festa, començarà l'habitual bifurcació d'activitats. L'apartat públic, els debats literaris, se-

ran tots a l'Ateneu Barcelonès, i les comissions del PEN (Comitè de la Pau, Comitè d'Escriptors a la Presó, Comitè de Programes, Traduccions i Drets Lingüístics, el nou Comitè de Dones, més l'assemblea de delegats) es reuniran a les instal·lacions de la Fundació Caixa de Pensions de la plaça de Sant Jaume. Dimarts, doncs, hi haurà taules rodones sobre novel·la, poesia i assaig a les fronteres del tercer mil·lenni. I convidats d'excepció com Margaret Atwood (l'escriptora feminista canadenca), György Konrad (un dels millors escriptors hongaresos) o Duo Duo (un intel·lectual xinès escapat de la repressió post-Tiananmen). Aquesta mateixa nit se celebrarà una Festa de la Poesia al ja habitual Palau de la Música, en què intervindran alguns dels ponents esmentats i altres participants, com Boris A. Novak o Josep Piera, coordinats tots ells per Alex Susanna.

Però fins al dimecres, 22 d'abril, no arribarà la "jornada particular". Particular, sobretot, per l'expectació que pot devetillar: s'hi parlarà de política i dels canvis a l'Europa de l'Est. Balcanitzacions, majories, minories, conflictes, xenofòbia, guerres. Tot en dues taules diferents que examinaran la visió de l'escriptor davant aquesta desconeguda Europa del futur immediat. Hi participaran gent *del país*: Claudio Magris (triestí), Artur Miedzyrzecki (polonès), Predrag Matvejevic (croat ex-iugoslavista) i Statsys Gostautas (lituà). D'altra banda, hi seran presents Alexander Blokh, secretari del PEN Club Internacional, l'occità Robèrt Lafont i dos exponents institucionals de casa nostra, Oleguer Sarsanedas i Oriol Pi de Cabanyes.

Al matí es produirà, tanmateix, un d'aquells esdeveniments que dona als congressos del PEN el seu veritable caràcter de consciència cívica: la conferència de premsa del Comitè dels Escriptors a la Presó, que farà un balanç de la situació dels escriptors empresonats arreu del món per les seves idees o activitats polítiques. Casos tan exemplars com l'enclaustrament de Salman Rushdie, són la punta més coneguda d'un estol de presos que, sense l'ajuda i el padrinatge dels centres del PEN Club estarien encara més sols.

Però, de nit, els escriptors no estaran pas sols, ja que podran divertir-se a la Paloma, fins a despertar, si volen, el fabulós dia de Sant Jordi: dia del llibre i de la rosa, única data assenyalada en què els catalans semblen gent de lletra normalitzada. Els congressistes tindran un matí

Acte públic del PEN Club a Barcelona el 1978. D'esquerra a dreta: Palau Fabre, Alexander Blokh, J.V. Foix, Vargas Llosa i Peter Elstob.

ARXIU

Llengües, recels i nacions

Un punt de tensió en els preparatius d'aquest congrés podria ser la resurrecció, més o menys paral·lela, del quasi difunt PEN Club espanyol que, des de l'elecció del seu últim president, José María de Areilza (1980), s'havia anat morint de pura inanició. Abans de la guerra del 36, Marañón, Pérez de Ayala o Azorín ja havien constituït un PEN espanyol que centrava les seves activitats a Madrid, però que mai no va arribar a tenir un caràcter orgànic definit ni una tasca realment meritòria, potser perquè, tal com afirma Horacio Vázquez Rial, un dels escriptors que encapçala el projecte de refundació del PEN Club espanyol, "aquesta mena d'organismes no serveixen per a escalar sinó per a exercir una reflexió crítica de l'escriptor davant el món". Una comissió gestora s'encarrega, ara, de preparar l'assemblea constituent

del mes de setembre –que ja comptarà amb un president provisional, l'ex-ministre i crític literari Fernando Morán–, i manté la idea, definida i explícita, de convertir el PEN Club Espanyol en un grup d'escriptors *d'almenys* una certa importància (Luís de Villena, Ana María Pereda, Cesáreo Rodríguez Aguilera, Ana María Matute, Manuel Vázquez Montalbán...) que tindrien seu a Madrid i vice-presidència a Barcelona.

Les reticències expressades per alguns sectors d'aquest Congrés són, sobretot, d'oportunitat: ¿Per què només es parla de revitalitzar un PEN somort quan s'acosten congressos? ¿Quin paper faria Barcelona en aquest nou PEN? De moment, però, tothom s'estima més d'oblidar les grans batalles anteriors al Congrés Mundial de Barcelona del 1978 sobre la cooficialitat de l'espanyol.

Tretze anys més tard, aquest serà l'únic acte institucional fet a Barcelona que tindrà com a úniques llengües oficials de comunicació interna el català, l'anglès i el francès. Algú parlarà en castellà, però algú més ho farà en basc. I no hi haurà –així ho esperen– problemes ètico-lingüístics per part dels tres delegats espanyols que assistiran al Congrés. S'esperen, en canvi, força més problemes a l'hora de discutir el reconeixement del PEN Club palestí. I també alguna discussió sobre l'acceptació de noves repúbliques ex-soviètiques com a centres de ple dret.

El naixement de nous països i les sorpreses, però constants, discrepàncies entre el PEN català i el projecte de PEN espanyol auguren un congrés de discussions apassionades. Però el PEN es renta els draps bruts a casa. A porta tancada.

O. M.

efusiu entre floristes, gitanos i bibliòfils enamorats.

Ara, el divendres, 24 d'abril, hi haurà polèmiques *mitteleuropees*, amb Vicenç Villatoro, el croat Tonco Maroevic i l'eslovè Boris Novak. El Comitè de Dones, una de les reivindicacions més treballa-

des durant els anys vuitanta, tindrà un naixement formal aquest mateix divendres d'abril, amb una lectura literària en què figuraran les escriptores més actives del PEN, des de la palestina Hanan Akmad a Ursula Heinze. I molts més: Tom Sharpe, Alexandr Kliment o

Casimiro do Brito.

Alguns dels escriptors del món es concentraran a la Barcelona pre-olímpica. Al final, doncs, la ciutat tindrà una mica de cultura, enmig de tant d'encaterinament olímpic.

Oriol Malló